

Nr 134.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1921 kl. 2 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
anslag till befrämjande av lufttrafik.*

(4:de avd.)

Uti den till riksdagen den 7 januari 1921 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov i avseende å sjätte huvudtiteln, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet, har Kungl. Maj:t, under återopande av punkt 48 i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, för befrämjande av lufttrafik på extra stat för år 1922 beräkna ett förslagsanslag, högst, 750,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 11 mars 1921 dagtecknad proposition (nr 286), under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels under sjätte huvudtiteln för befrämjande av lufttrafik å tilläggsstat för år 1921 bevilja ett reservationsanslag å 170,000 kronor och å extra stat för år 1922 ett reservationsanslag å 360,000 kronor,

dels under nionde huvudtiteln för komplettering av den officiella väderlekstjänsten å tilläggsstat för år 1921 bevilja ett reservationsanslag å 60,200 kronor och å extra stat för år 1922 ett reservationsanslag å 60,800 kronor,

dels ock besluta, att anslagen må användas i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t meddelar.

Förevarande proposition har för förberedande behandling hänvisats, såvitt densamma avser anslag under nionde huvudtiteln, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I skrivelse den 11 maj 1918 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående reguljär flygtrafik och särskilt vilka åtgärder, som från statens sida borde vidtagas för befrämjandet av en sådan trafik, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 2 maj 1919 åt en kommitté, lufttrafikkommittén, att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

I skrivelse den 2 december 1920 anmälde kommittén, att kommittén hade för avsikt att under den närmaste tiden till Kungl. Maj:t avgiva vissa förslag, vilka komme att medföra kostnader för statsverket, och anhöll kommittén att, i avvaktan på den skrivelse kommittén komme att inom kort ingiva, i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag måtte å tilläggsstat för år 1921 beräknas 964,800 kronor och å 1922 års stat 1,530,000 kronor. Med hänsyn till rådande finansiella förhållanden ansåg sig departementschefen dock endast kunna förorda, att å 1922 års stat för avsedda ändamål tillsvidare beräknades 750,000 kronor, och fattade Kungl. Maj:t beslut i enlighet härmed.

Kommittén har nu den 11 februari 1921 inkommit med skrivelse i ämnet och däruti meddelat, att särskilt vissa omfattande specialutredningar — i flera fall förbundna med utländska studier — vilka måst verkställas för att på luftfartens nuvarande experimentella utvecklingsstadium klarlägga det svenska lufttrafikproblemet, krävt lång tid, och att till följd härav kommitténs betänkande icke kunde avgivas förrän senare under år 1921. Under sådana förhållanden och då vissa av kommitténs utredningar och förslag synts särskilt brådskande, har kommittén inskränkt sig till att för närvarande ur det kommande betänkandet ingiva vissa utredningar och förslag angående statsåtgärder, vilka böra snarast möjligt vidtagas och avse vissa allmänna förutsättningar för bedrivande av lufttrafik mellan Sverige och utlandet.

På grundval av kommitténs förslag har nu i propositionen äskats anslag, förutom till väderlekstjänst, varom icke här är fråga, till följande ändamål, nämligen

- för år 1921:
- till flygstationer (närmast avsett för anläggning av en flygstation i Södra Sverige) kronor 170,000

för år 1922:

till flygstationer, tullandningsplatser, ävensom med ett mindre belopp till subvention åt luftposttrafik	kronor	217,000
» utbildning av flygare	»	135,000
» en sakkunnig inom kommunikationsdepartementet	»	8,000
	Summa kronor	360,000.

Utskottet underskattar visserligen icke betydelsen av det nya samfärdselmedel, som synes erbjuda sig genom luftfartens alltjämt fortgående utveckling. Det torde ävenledes få anses uppenbart, att utvecklingen på detta område är förtjänt av den största uppmärksamhet från de svenska statsmakternas sida.

Det har emellertid det oaktat syntts utskottet kunna ifrågasättas om de nya trafikproblem, som sålunda äro förbundna med uppkomsten av detta nya samfärdselmedel, för vårt lands vidkommande för närvarande befinna sig i ett så utrett läge, att det ännu kan med tillräcklig grad av tillförlitlighet avgöras på vad sätt och i vilken omfattning statens medverkan vid deras lösande bör ifrågakomma.

Utskottet har också vid bedömande av förevarande fråga ansett sig böra taga särskilt hänsyn till den föreliggande statsfinansiella situationen, som nödvändiggör de största bemödanden för att bringa ned statsutgifterna och som manar till den största varsamhet, särskilt när det gäller utgifter för nya ändamål av sådan omfattning som de, varom här är fråga.

På grund härav och då den i ärendet lämnade utredningen icke synes giva vid handen, att några större olägenheter skulle vara förbundna med att ifrågavarande anslagskrav åtminstone tillsvidare undanskötes, har utskottet ansett sig böra ställa sig avvisande mot Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma nu är föremål för omprövning.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 maj 1921.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

*Utskottets
yttrande.*

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *Olas A. Ericsson*,
N. A. Nilsson, *H. F. Lamm*, *J. Nilsson* i Skotklandshus, *H. M. Bäckström*, *J. L. Widell*,
O. Bergqvist, *E. A. Hallin*, *J. Pålsson* och *J. Nilsson* i Malmö samt
 från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son*
Waldén, *C. R. Jansson* i Falun, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *S. E. J.*
Lübeck, *W. Bäckström*, *J. D. Norman*, *P. M. Olsson* i Blädinge, *L. Olsson* i Hov och *J. E.*
Andersson i Ovanmyra.

Reservation:

av herrar *H. F. Lamm* och *S. E. J. Lübeck*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Även om utvecklingen på lufttrafikens område ännu icke helt nått översöksstadiet, måste luftfartygens användbarhet för praktiska kommunikationsändamål dock redan anses ådagalagd. Därom vittnar den livliga verksamhet, som pågår i utlandet och som bland annat tagit sig uttryck i organiserandet av ett dag för dag allt större antal regelbundna trafikleder. Insikten om betydelsen härav har också föranlett statsmakterna i en del främmande länder såväl inom som utom Europa att trots föreliggande statsfinansiella svårigheter anslå betydande belopp till flygsakens befrämjande.

Det synes utskottet uppenbart, att icke heller svenska staten kan underlåta att lämna sin ekonomiska medverkan för att vårt land även i fråga om detta nya transportmedel må kunna beredas den ställning, som med hänsyn till dess geografiska läge och förhållandena i övrigt bör tillkomma detsamma. De belopp, som i detta hänseende kunna visa sig erforderliga, skola måhända i och för sig befinnas vara betydande; i betraktande av innebörden av den fråga det här gäller, nämligen utvecklingen av ett helt nytt samfärdselsystem, och vad som i främmande länder härutinnan åtgjorts, torde emellertid desamma få anses väl motiverade.

Såsom av propositionen framgår och ytterligare bestyrkts under utskottets behandling av ärendet, är det särskilt den rådande bristen på lämpliga flyghamnar, som kan befaras medföra, att Sverige kommer i efterhand vid den planläggning av de internationella luftvägarna, som

för närvarande pågår inom Europa. Särskilt med hänsyn till de stora möjligheter, som anses föreligga för ett dragande över vårt land av de internationella luftfartsförbindelser med Finland och Ryssland, varå planer redan äro å bane, synas snara åtgärder vara av nöden för att de krav på förefintligheten av lämpliga landningsmöjligheter, som därvid komma att uppställas, må från svensk sida kunna uppfyllas. Att i detta hänseende räkna med privat eller endast kommunal företagsamhet torde icke vara möjligt eller ens lämpligt. Även om det måste förväntas att vissa bidrag för ändamålet skola komma att beviljas av vederbörande kommuner, torde dock statens medverkan komma att erfordras för genomförandet av de anläggningar, som för ändamålet kunna ur rikssynpunkt visa sig av behovet påkallade.

De platser, å vilka flygstationer, erforderliga för den internationella lufttrafiken, skulle komma till utförande, hava ansetts vara Stockholm, Göteborg och Malmö (eller möjligen annan stad i södra Sverige). I propositionen har nu begärts anvisande av ett belopp av 170,000 kronor på tilläggsstat för innevarande år för utbyggandet av en dylik station i Malmö, varjämte vissa ytterligare belopp ansetts böra anvisas å 1922 års riksstat dels till bestridande av kostnaderna för driften av denna station dels ock för eventuellt påbörjande av dylika stationsanläggningar även i Stockholm och Göteborg samt för åstadkommandet av vissa tullandningsplatser. Sammanlagt har för nu angivna ändamål av departementschefen ansetts böra ställas till förfogande 170,000 kronor för år 1921 och omkring 200,000 kronor för år 1922. Utskottet vill tillstyrka att anslag för anläggning av lufthamnar och tullandningsplatser beviljas såväl å årets tilläggsstat som 1922 års riksstat. De belopp, som i detta hänseendet böra utgå, synas emellertid utskottet kunna begränsas till 150,000 kronor för innevarande år och ungefär motsvarande belopp för år 1922. Även om dessa belopp i betraktande av omfattningen av de anläggningar, varom här är fråga, synas jämförelsevis små, torde det kunna förväntas att förefintligheten av desamma skall framkalla villighet till ekonomisk medverkan från de kommuner, som närmast skulle komma att draga nytta av desamma, samt att tack vare de erbjudanden, som således från kommunal sida böra kunna påräknas, åtminstone någon av de tre flyghamnar i Stockholm, Göteborg och Malmö, som närmast äro påtänkta till utförande, redan inom den närmaste tiden skall kunna fullbordas. Den närmare fördelningen av ifrågakvarande anslag torde böra ankomma på Kungl. Maj:t och lärer, såsom ovan nämnts, bliva beroende bland annat på storleken av de

kommunala bidrag som för ändamålet därjämte kunna komma att utgå.

Av det i propositionen å 1922 års stat begärda anslaget har ett belopp av högst 135,000 kronor ansetts böra reserveras för utbildning av svenska trafikflygare. Med hänsyn till önskvärdheten av att vårt and i möjligaste mån göres oberoende av utländska flygare, vill utskottet tillstyrka, att medel för detta ändamål i viss utsträckning beviljas. Det synes böra uppmärksammas, att den utbildning, en stor del av våra svenska flygare hittills undergått, är otillräcklig för avläggande av de kompetensprov, som numera måste presteras för rätten att tjänstgöra såsom trafikflygare.

I likhet med departementschefen anser utskottet därjämte åtgärder böra företagas för att den ur säkerhetssynpunkt synnerligen betänkliga bristen på ett centralt kontrollorgan på luftfartens område må åtminstone tillfälligt kunna avhjälpas. Icke minst med hänsyn till den internationella luftlagstiftningen och de förpliktelser, som densamma medfört för vårt lands vidkommande, synes det nödvändigt att så sker. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle ifrågavarande uppgifter tillsvidare anförtros åt en särskild sakkunnig, som skulle anställas å den byrå inom kommunikationsdepartementet, som handlägger luftfartsärenden. Arvodet, som skulle bliva beroende av det arbete som komme att åligga den sakkunnige och den kompetens han innehade, skulle icke behöva överstiga omkring 8,000 kronor för år, oberäknat dyrtidstillägg i enlighet med de grunder, som kunde komma att gälla för befattningshavarna i allmänhet inom statsdepartementen. Det har i propositionen förutsatts, att nämnda sakkunnige kunde komma att anställas redan under innevarande år, varvid emellertid sjätte huvudtitelns allmänna besparingar kunde anlitas för beredande av arvodesersättning åt denne. Vad sålunda föreslagits har utskottet funnit sig böra biträda. Under erinran att en del av de kontrolluppgifter, som således skulle ankomma på ifrågavarande sakkunnige, för närvarande utövas av den av Kungl. Maj:t närmast för militära ändamål tillsatta flygkommissionen, anser sig utskottet dock böra uttala en förväntan, att i den mån sagda uppgifter överflyttas på nämnda sakkunnige en motsvarande avveckling av flygkommissionens verksamhet äger rum.

Ytterligare skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag ett visst mindre belopp stå till förfogande under år 1922 för understödjande av något svenskt luftrederi, som kunde befinnas villigt att bedriva posttrafik mellan Sverige och kontinenten. Ej heller häremot har utskottet något att invända.

Beträffande därefter storleken av de anslag, som bära för samtliga ovan angivna ändamål under sjätte huvudtiteln beviljas och som av Kungl. Maj:t upptagits till 170,000 kronor å tilläggsstat och 360,000 kronor å 1922 års riksstat, har utskottet funnit dessa bära begränsas till 150,000 kronor för år 1921 och 250,000 kronor för år 1922. Av dessa summor skulle hela det på tilläggsstat beviljade beloppet och omkring 150,000 kronor av det å riksstaten anvisade anslaget reserveras för åstadkommande av flyghamnar och till landningsplatser. Återstoden av det å riksstaten anvisade anslaget, eller omkring 100,000 kronor, skulle enligt den närmare plan för fördelningen av detta belopp, vars fastställande utskottet ansett bära ankomma på Kungl. Maj:t, stå till förfogande för övriga ovannämnda ändamål nämligen för flygutbildning, för anordnande av statlig kontroll över flygtrafiken och för understödjande av posttrafik.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. under sjätte huvudtiteln för befrämjande av *lufttrafik* bevilja

a) å tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag å 150,000 kronor,

b) å extra stat för år 1922 ett reservationsanslag å 250,000 kronor;

II. besluta, att anslagen må användas i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 11 mars 1921 angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t må äga meddela.»